POŠTNINA PLAČANA V GOTOVINI

POSAMEZNA ŠTEVILKA 1.25 DIN

DELAVSKA POLITIKA

IZHAJA TRIKRAT TEDENSKO: OB TORKIH, ČETRTKIH IN SOBOTAH

Naročnina v Jugoslaviji znaša mesečno din 12.—, v inozemstvu mesečno din 20.—. — Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5, pošt. predal 22, telef. 2326. Čekovni račun št. 14.335. — Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopisi se ne vračajo. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. — Mali oglasi trgov. značaja, vsaka beseda din 1.—, mali oglasi, ki služijo v socialne namene delavstvu in nameščencem, vsaka beseda din 0.50

Štev. 18 • Maribor, sobota, 15. februarja 1941 • Leto XVI

Gospodarstvo in socialne razmere

Gospodarstvo in socialne razmere prebivalstva so v tesni zvezi med seboj. Če se gospodarstvo povoljno razvija, so tudi [illegible] lahko boljše razmere, kakor pa, če v gospodarstvu ni pravega sistema in uvidevnosti, da morajo živeti tudi oni, ki so odvisni neposredno od gospodarstva. Ti so predvsem delovni sloji, ki imajo edini kapital — delovno moč, in pa tudi vsi oni, ki so sicer odvisni v svoji eksistenci od celotnega gospodarskega aparata. Teh ljudi je poleg ročnih in umskih delavcev še jako mnogo, predvsem rodbine neimovitih in javni nameščenci.

Ob sedanjem valu draginje je nastala med delavstvom velika skrb za socialno bodočnost, kar je razumljivo. Delovni sloji znajo preceniti nevarnosti, ki jih utegnejo doleteti, če se ne posreči omejiti in ustaviti strašnega vojnega požara. Delavstvo ve, zakaj. Vojna omejuje svobodo, draži kruh, mori nedolžne ljudi in uničuje civilizacijo. Tudi najtemeljitejše reforme in izpremembe bi se lahko izvršile brez teh strašnih žrtev, če bi imeli oni, ki zahtevajo svoje socialne in moralne pravice, zadosti moralne in kulturne moči. Toda tudi najbrutalnejše nasilstvo, ki povzroči mnogo škode, ne more zatreti velike naravne nujnosti, ki se izraža v večji socialni pravičnosti.

Zanimivo je, kako se bavijo sedaj vse gospodarske organizacije s temi vprašanji. Trdijo, da se je [illegible] ustvarjalo premalo zalog, da se ni gospodarstva sistematično organiziralo, in da so se izdali protidraginjski ukrepi šele, ko je blaga zmanjkalo ter da se napoveduje izdajanje nabavnih nakaznic še za ostale življenjske potrebščine, ko se je sedaj pokazalo, da tudi teh ni dovolj. Zato se gospodarstvo ne da več na mah spraviti v red in prikrojiti potrebam konzuma ter trga. Pritožujejo se industrijci tudi proti načinu obdavčevanja.

Skoro bi rekli, da se z izvajanji gospodarstvenikov strinjamo. Toda potrebno je, da si gospodarstveniki tudi sami izprašajo vest, v kolikor niso oni neposredni krivci, da je do vsega tega prišlo. Kajti organizacija vsega gospodarstva je bila še pred enim letom docela v rokah privatnikov. Ali ni mogoče ta organizacija odrekla, predno je bila država prisiljena, da poseže vmes?

Ako se načenja gospodarska vprašanja, potem je treba povdariti, da ta vprašanja niso izključena zadeva gospodarstvenikov, ampak vsega naroda, torej tudi konzumentov, zlasti pa delavcev in kmetov.

Gospodarsko vprašanje je gospodarsko in socialno.

Gospodarska politika je socialni problem današnje dobe. Tega problema pa se pri nas nikdar ni smatralo za celoto. [illegible] Nizki socialni nivo, kakršnega imamo v naši državi, bi zbujal domnevo, da je kapital nagromadil ob nizkih zaslužkih delavcev in nameščencev ogromne rezerve, ki bi jih lahko porabljal za nove investicije in produkcijo. [illegible]

Gospodarski krogi stalno zahtevajo gospodarske konference. Prav imajo. Res je treba nekaj ukreniti, toda konference ne smejo podpreti monopola gospodarstvenikov, marveč le organizirati gospodarstvo tako smotreno, da bo služilo ne le samemu sebi, ampak splošnosti. Gospodarstvo mora biti nosilec boljših socialnih razmer. V ta namen je potrebno, da se državna politika naslanja bolj na potrebe naroda, kakor na prisilne politične organizacije in zanaša bolj na smotreno delovanje kakor

Bolgarija bi se ne mogla upirati

vkorakanju nemških čet

Že od lanskega decembra se ugiba, kaj bo z Bolgarijo. Vprašanje je postalo aktualno, odkar so nemške čete zasedle Romunijo in je potem lani v decembru kralj Boris obiskal Hitlerja.

Vztrajno se trdi, da bodo Nemci zasedli Bolgarijo.

Vlada je izdala že precej izjav, da hoče Bolgarija ostati nevtralna in da je pripravljena braniti svojo neodvisnost proti vsakemu tujemu vpadu. Toda takoj nato se pojavijo zopet novi zapleti, kot n. pr. nastop kmetijskega ministra Bagrjanova, ki ga je smatrati ne samo kot kritiko vlade, ampak tudi kot odkrito izpoved za sodelovanje in popolno naslonitev Bolgarije na državi osi.

Zadnje dni se govori o možnosti odstopa sedanje vlade in sestavi nove, ki naj bi izvedla isto akcijo, kot jo je izvedla romunska vlada, ki je prostovoljno odprla pot nemškim četam v državo.

Iz angleških virov poročajo, da se nemška vojska izkrcava v bolgarskih donavskih pristaniščih, v Sofiji in Berlinu pa te vesti odločno zanikajo.

Spričo teh vesti je zato vzbudil veliko pozornost članek sofijskega vladnega lista »Zore«, ki pravi, da bi Bolgarija izvršila samomor, ako bi se uprla morebitnemu nemškemu vkorakanju.

Kakor lani v decembru, ko je bila bolgarska kriza na višku, se je tudi sedaj pojavila zagonetna oseba posebnega sovjetskega odposlanca Soboljeva. V Berlinu naglašajo, da je prispel Soboljev izključno v zvezi z ureditvijo gospodarskih odnošajev med obema državama.

Lanskoletna ugibanja je zanikal Tass s svojo letošnjo izjavo, da SSSR ni bila nikdar vprašana glede vkorakanja nemških čet v Bolgarijo in da tudi Bolgariji tozadevno ni dala nobenega nasveta.

Neprestani boji v Afriki

V Cirenajki boji za oaze, v katerih so razmeščene italijanske posadke.

V severnem delu Cirenajke je nemško letalstvo zmetalo bombe težkega kalibra na zbirališča angleških čet in na vojaške naprave. Na letališču pri Bengaziju so bile vržene bombe na letala, ki so bila razvrščena na tleh. — Z bombami in strojniškim ognjem so bile razbite kolone tovornih avtomobilov.

Vojna letala so izvedla napad na letališče Luca na Malti. V letalskem spopadu, ki se je nad otokom razvil, je sovražnik izgubil 3 »Huricane«.

Sredi januarja so začeli nemški letalski oddelki z uspešnimi napadi na Sueški prekop. Pri tej priliki so bombe padle na rob prekopa in na železniško postajo ter pristaniške naprave. Kakor je bilo že sporočeno, se je pri ogledniškem poletu ugotovilo, da sta se sredi Kanala potopili dve trgovski ladji.

Angleško poročilo

Reuter. Severni del Cirenajke, do zaliva Sirte, je v angleških rokah. Angleži so po zavzetju el Algeje v zalivu Sirta zaposleni s čiščenjem ozemlja od preostankov italijanskih čet, ki so ostale razpršene na tem terenu. V Bengaziju se je izvršil prodor s tako naglico, da so dobili Angleži vse obalne utrdbe in topove, s skladišči municije in živil v svoje roke. Ne ve se še, ali bo angleško vrhovno poveljstvo odredilo nadaljnje prodiranje vojske proti Tripolisu, ali pa bo samo zavarovalo svoje postojanke v Cirenajki, z utrdbami ob zalivu Velike Sirte.

Med tem so v teku vojaške operacije proti italijanski posadki, ki brani zelenico (oazo) Djarabub. Ta zelenica leži globoko v Libiji, sredi puščave ob libijsko-egiptski meji. Do sedaj so se Angleži držali v tem predelu docela pasivno, ker jim ta od vsega sveta odrezana posadka itak ne more uteči.

Čete francoskega generala de Gaulleja pa so iz francoske ekvatorijalne Afrike prodrle okrog 1000 km daleč v notranjost srednje Libije in napadle sredi puščave oaze na ozemlju Kufre, v katerih se prav tako, kot v Djarabubu, še vedno nahaja številna italijanska posadka. Čete generala de Gaulleja so prodrle v Libijo iz smeri Čadskega jezera. Boji trajajo že nad tri dni. Nadalje so čete istega generala napadle obmejno italijansko postojanko Gudames na tromeji Libija—Sudan—Egipt, in jo zavzele.

Na letališču Benini v severni Cirenajki so našli Angleži 86 uničenih sovražnih letal.

Boji za posest Eritreje

V Eritreji se nadaljujejo boji okrog Kerena, ob železniški progi proti glavnemu mestu Asmari. Boji divjajo za utrjene položaje na višinah do 2000 m. Sedaj so vdrle angleške čete v Eritrejo tudi s severa, ob Rdečem morju, in se na razdaljo 200 km približale glavnemu italijanskemu pristanišču Massui, proti kateremu so usmerjeni tudi angleški napadi z zapada, čez Keren.

Angleške čete, ki so skozi Barentu na jugu Eritreje napredovale do Arese, južnozapadno od Asmare, se bližajo Asmari z juga. V Eritreji je bilo doslej na tleh uničenih 60 italijanskih letal.

V Abesiniji proti Adis Abbebi

Prodiranje angleških čet v južni Abesiniji napreduje po dolini, ki vodi proti Adis Abbebi.

V italijanski Somaliji so angleške čete zasedle pokrajino Afmadu z glavnim mestom te pokrajine.

Leta ski boji

V noči na 12. t. m. so angleška letala metala bombe na otok Rhodos.

Angleška letala so dne 12. t. m. napadla otok Rhodos in uničila 7 letal, 4 nemška letala pa na letališču v Cataniji na Siciliji.

Reuter poroča, da so po oceni angleškega vrhovnega poveljstva zgubili Italijani v bojih z Anglijo okrog polovice svojih bojnih letal prve linije.

Razprava o podpori Angliji v ameriškem senatu. Ameriški senat je začel razpravljati o zakonskem predlogu za vojno pomoč Angležem.

Sestanek Franca in Mussolinija

Franco pride tudi v Rim in ga bo ssprejel tudi papež?

Precej pozornosti je vzbudila vest o obisku španskega [illegible] generala Franca v Bordigheri pri San Remu, kamor je prišel dne 12. t. m. v spremstvu svojega zunanjega ministra Sunnerja, na izrecno željo in poziv Mussolinija.

Nekateri listi so tudi objavili, da se utegne udeležiti konference v Rimu Hitler z zunanjim ministrom von Ribbentropom. Toda v Berlinu so to vest takoj odločno zanikali.

Ni dvoma, da se je na konferenci med Francom in Mussolinijem razpravljalo o nadaljnjem zadržanju Španije v sedanji vojni, v zvezi z načrti, ki jih imata Nemčija in Italija proti Angliji na obalah Sredozemskega morja. Španija bi lahko služila kot najbolj prikladno ozemlje za nameravani nemški in italijanski napad na Gibraltar, ki tvori vhodna vrata v Sredozemskem morju.

To ni bil prvi razgovor te vrste. Lani sta imela enak razgovor Franco in Hitler.

Do kakšne odločitve pa tedaj ni prišlo. Španija je ostala vse do danes nevojskujoča se država.

[illegible] V koliko smatra sedaj general Franco, da so pogoji za aktivni poseg Španije v vojno povoljneji [illegible] bodo pokazali bližnji dnevi.

V Rimu najodločneje zanikajo vest, da bi naj Franco posredoval za mir med Italijo in Anglijo.

Iz Zedinjenih držav so se tudi razširile vesti, da pride general Franco v Rim zato, da sprejme na znanje pogoje, pod katerimi bi bila Italija pripravljena skleniti mir z Anglijo in da sta za tako posredovanje v Londonu naprošena general Franco in papež. V Rimu pa te vesti najodločneje zanikajo.

V Londonu pravijo, da so vse vesti o nekem miru med Italijo in Anglijo čisto spekulativnega značaja. Vojna proti Italiji se nadaljuje in sicer prej z večjim, kakor pa s pojemajočim zaletom. Anglija nima prav nobene namere, da bi dajala Italiji kakšno pobudo za mirovna pogajanja.

Kaj sta se pomenila general Franco in maršal Petain?

Po sestanku z Mussolinijem, se je general Franco na potu čez francosko ozemlje ustavil v znanem mestu Montpellierju, kjer se je sestal z maršalom Petainom. Ni izključeno, da je hotel general Franco izvedeti pri tej priliki tudi zadržanje Petaina proti nemškim in italijanskim načrtom ter da bi zadržanje Francije utegnilo v znatni meri uplivati tudi na zadržanje Španije.

Iz Vichyja poročajo, da se je dne 13. t. m. sestal Franco s Petainom v Montpellierju. O čem sta razgovarjala oba državna poglavarja, se ne ve.

Samo 4 minute je trajala avdijenca novega japonskega veleposlanika v Zedinjenih državah, ko je prvič obiskal ameriškega zunanjega ministra Hulla. Poročila pravijo, da ta kratek obisk najbolje priča, kakšni so odnošaji med Zedinjenimi državami in Japonsko. (CBS)

Italijanski napadi v Albaniji

Italijansko poročilo javlja, da so na albanskem bojišču spopadi izvidnic in delovanje topništva. Četrta letalska eskadrila se je zelo odlikovala v skupnih nastopih s suhozemno vojsko. Italijanska letala so uspešno napadla vojaške cilje v Prevezi in Larisi v Grčiji. Na letališču v Janini je bilo uničenih 18 sovražnih letal na tleh, 2 pa v zraku. Samo eno italijansko letalo se ni vrnilo.

Med letalskimi bitkami je bilo sestreljenih 32 sovražnih letal, in sicer so jih sestrelili lovci.

V štirih dneh je torej sovražnik izgubil 74 letal zaradi delovanja italijanskega letalstva in protiletalskega topništva.

*

Grško vojno poročilo: Odkar je prevzel poveljstvo v Albaniji general Caballero, so italijanske čete izvršile do 12. t. m. že petdeset velikih napadov, ki so jih stali ogromne žrtve, ne da bi bili dosegli uspehe.

Dne 12. t. m. so grške čete zavzele nove utrjene italijanske položaje v višini 2000 metrov in napredovale za tri kilometre pri Tepeleniju, čigar obkolitev se nadaljuje. Uspešno so zaključili lokalni boji ob morju in se je grška fronta zopet pomaknila naprej.

Z albanske fronte javljajo Grki, da so zajeli 400 italijanskih vojakov, zaplenili mnogo avtomatičnega orožja in drugega vojnega materijala, in sestrelili eno italijansko letalo. Brez večje škode so Italijani bombardirali otok Krf.

Aktivnost italijanskih letal na bojišču v Albaniji je vedno večja. Zlasti napadajo italijanska letala grško zaledje. V Solunu so te dni italijanske bombe porušile tudi več naprav v jugoslovanski svobodni coni v pristanišču v Solunu.

Ozadje odhoda angleškega poslanika iz Bukarešte

Vest o prekinitvi diplomatskih odnošajev med Anglijo in Romunijo je izzvala veliko pozornost v vsej Evropi, zlasti pa na Balkanu. Odhod angleškega poslanika iz Bukarešte se smatra kot prav gotov znak, da se je položaj na Balkanu silno zaostril in da je pričakovati še novih zapletov.

Anglija je dobila v Afriki proste roke in zato tudi možnost, da obrne svoje poglede drugam, proč od afriških bojišč, na tiste točke, ki so jih smatrali njeni sovražniki kot izhodne točke za svoj pohod proti obalam Sredozemskega morja in za napad na angleško pomorsko imperijsko pot skozi Gibraltar in Suez.

S tem, da je Anglija prekinila zveze z Romunijo, je dobila proste roke za svoje akcije proti tej državi in prav gotovo je, da ciljajo Angleži na romunske petrolejske vrelce, ki so danes bolj kot kdaj poprej dosegljivi za angleške bombnike. Stališče Angležev v tem vprašanju je isto, kot v pogledu bombardiranja francoskih luk, ki so zasedene po Nemcih. Kaj pa pomenijo romunski petrolejski vrelci za Nemčijo in Italijo, ni treba še posebej povdarjati. Bolgarija je zaenkrat tisti košček nevtralnega sveta, čez katerega mogoče Angleži ne bi radi leteli. Vprašanje pa je, ako bo to trajno tako ostalo, kajti tudi Švica je nevtralno ozemlje, nad katerim se stalno vrše poleti angleških letal.

Na zapadni fronti priprave za vdor v Anglijo

Nemško vojno poročilo: Dne 12. t. m. se je vrnila podmornica, ki je potopila 21.500 ton ladjevja. Letala so potopila 7000 tonsko ladjo, 2 drugi pa poškodovala. Zapadno od portugalske obale je bilo potopljenih 6 angleških ladij s skupno 29 600 tonami. Nad Kanalom je sovražnik izgubil 4 letala. Napad angleških letal na Nemčijo je povzročil samo neznatno škodo. V noči na 11. t. m. je bilo sestreljenih skupno 38 angleških letal.

Iz Berlina javljajo, da je nemška podmornica 15. t. m. potopila 7 do 8 tisoč tonsko angleško ladjo in drugo večjo poškodovala.

13. februarja je nemško letalstvo potopilo 13 sovražnih prevoznih ladij na Atlantiku, zahodno od Portugalske.

*

Angleško vojno poročilo javlja, da so angleška letala v noči na 10. t. m. zelo močno bombardirala Hannover, v noči na 11. t. m. pa Bremen in razen tega še vsa morska pristanišča od francoske Bretagne do Danske. V noči na 12. t. m. je bil potem zopet napaden Hannover.

Reuter poroča, da zbirajo Nemci v morskih in rečnih pristaniščih vzdolž obale ladje in motorizirane čolne, ki naj bi služili za prevoz vojske v Anglijo. — V ta namen je Nemčja zasegla na Danskem tudi vse rušilce danske vojne mornarice.

Iz Londona javljajo, da so nemška letala dne 13. t. m. bombardirala Anglijo in obalo Škotske, vrgla nekaj bomb, ne da bi povzročila večjo škodo; tudi nemška letala nad Malto niso povzročila škode.

Veliki prevozi nemških čet po zraku v Romunijo. Iz Budimpešte poroča Reuter, da je te dni preletelo Madžarsko okrog 200 nemških letal na poletu v Romunijo. Iz tega sklepajo, da Nemci dovažajo še vedno nove čete v to državo.

Doma in po svetu

Usoda poziva na politično premirje. — Pred kratkim je predsednik slovenske JRZ, g. dr. Kulovec, naslovil na slovensko javnost poziv za politično premirje in složno sodelovanje strank v sedanjem resnem času. JNS je ta poziv vzela resno, kot se spodobi in izjavila, da je pripravljena sprejeti tako premirje, ki bi se naj praktično izvedlo v obliki koncentracije političnih strank, to je, da bi naj te stranke imele tudi besedo in priliko soodločati v vseh vprašanjih javnega življenja v državi in državnih forumih. Na to izjavo je udaril po JNS s kolom »Hrvatski dnevnik«, za njim pa še »Slovenec«, ki je zaključil to razpravo z izjavo, da je tudi v Sloveniji vsaka misel na koncentracijo odveč, ker JNS v Sloveniji itak ne pomeni dosti več kot nič.

Utvare. Iz Beograda poroča »Dan«, da je tudi demokratska stranka pripravljena vstopiti v vlado. Ta vest je docela brez podlage. Demokratska stranka ne misli na vstop v vlado ali na kakršnokoli sodelovanje, predno niso ustvarjeni predpogoji.

Politične zabave. Na praznik Treh kraljev, dne 12. t. m., ki je že od nekdaj politični praznik beograjskih radikalov, so tudi letos priredili svoje politične zabave. Narodna radikalna stranka, čije predsednik je Aca Stanojević, je imela svojo zabavo v hotelu »Kasina«, kjer so se zbrali tudi predstavniki skupin »Združene opozicije«, JRZ s predsednikom Cvetkovićem je imela zabavo pri »Kolarcu« in Laza Marković s svojo skupino v nekem drugem lokalu.

List »Croatia« ustavljen. Frankovci v Zagrebu so začeli izdajati svoj list »Croatia« (res lepo »hrvatsko« ime!), ki pa je izšel samo parkrat in ga je banska oblast sedaj ustavila.

Novo uredbo o kontroli cen in organizaciji prehrane baje izdelujejo v ministrstvu za prehrano.

Dodatne nakaznice za belo moko izdajajo občinski zdravniki bolnikom za dobo največ 4 tedne. Zdravniki pa so vezani, da dajejo nakaznice samo resno obolelim osebam. Ako bi se izdalo preveč takih nakaznic, bo prehranjevalni urad dodelitev bele moke bolnikom ukinil.

Ravnatelj SUZOR-ja Milan Korač je bil na lastno prošnjo upokojen. Bil je strokovnjak za socialno zavarovanje.

Centralno tajništvo Delavskih zbornic bo najbrž likvidirano, ker se interesenti ne morejo sporazumeti zaradi prispevkov. Skopljanska zbornica je že izstopila iz centralnega tajništva, zagrebška že poprej in sedaj je na vrsti ljubljanska zbornica, v čije imenu pravi »Slovenski delavec«, da ne bo plačevala din 360.000 letnega prispevka.

Koliko je industrijskih podjetij v Jugoslaviji? Tozadevno statistiko je objavil Stevan Kukoleča v knjigi »Industrija Jugoslavije«. L. 1918 je bilo v naši državi 1855 industrijskih podjetij (od teh 443 v Sloveniji), koncem leta 1938 pa v vsej državi 3954 (v Sloveniji 807). Popolnoma v rokah domačega kapitala jih je nad 76 odstotkov, docela v rokah tujega kapitala pa okrog 4 odst. L. 1938 je znašala vrednost industrijske proizvodnje nad 17,8 milijard dinarjev. Karteliranih je bilo samo 228 podjetij. Akcijskega kapitala je imela karterirana industrija 2,9 milijard dinarjev, nekarterirana pa 13 milijard dinarjev.

Še novi ameriški rušilci za Anglijo. — Med Rooseveltom, vojnim ministrom Knoxom in Willkiem ni nobenih nasprotij glede dobave rušilcev za Anglijo, ampak so vsi mnenja, da jih je treba čimveč prepustiti Angliji.

Sovjetski veleposlanik Majski v Londonu je priredil kosilo na čast angleškemu zunanjemu ministru Edenu. Kosila se je udeležil tudi bolgarski poslanik. (Reuter).

Za novega šefa generalštaba sovjetske vojske je bil imenovan bivši poveljnik kijevskega okrožja general Žukov. Bivši šef Merežkov pa je postal pomočnik ljudskega komisarja za vojsko.

*

Tožbe radi očitka framasonstva. V Zagrebu je izdal neki Mirko Glojnarić knjigo »Masonarija u Hrvatskoj«, v kateri je očital celi vrsti odličnih hrvaških javnih delavcev, da so člani prostozidarske lože. Sedaj pa so objavili v časopisih kiparja Ivan Meštrović in Jovan Kljuković ter urednik revije »Nove Evrope« dr. Čurčin, da so vložili proti Glojnariću tožbe zaradi klevete, ker niso bili člani »Masonarije u Hrvatskoj«. Omenjeni pravijo, da je sicer Glojnarić v časopisih že preklical svoje obdolžitve in grozil, da bo on tožil tiste, ki so mu takšna imen podvalili, toda podpisniki ne bodo lovili Glojnarićevih informatorjev, temveč poklicali njega samega pred sodišče.

Jugoslovanski parnik »Dub« je baje potopila neka tuja podmornica 1000 milj od severnoameriške obale. Parnik je bil natovorjen z železno rudo; kako je s posadko, še ni znano. Parnik plove že 20 let, domača luka mu je bila Dubrovnik.

Naša domača proizvodnja nafte pokrije samo en odstotek naše letne potrošnje in znaša nekaj manj kot 1190 ton. Pri vrtanju nafte je zaposlenih samo 472 delavcev. Pač pa narašča pridobivanje zemeljskih plinov, ki jih rabijo dandanes za pogon vseh vrst eksplozivnih motorjev. Lani so zajeli 3.57 milijonov kubičnih metrov zemeljskega plina.

Novo avtomatsko telefonsko centralo je dobilo mesto Osijek.

Stroji samo za izvoz. Nemčija izvozi mnogo tiskarskih strojev, rabi pa jih seveda mnogo tudi doma. Toda v vojni je treba gledati predvsem na izvoz. Nekaj zato, da se dobi devize, s katerimi je mogoče kupiti surovine izven Nemčije, nekaj pa zato, da Nemčija ne izgubi tržišč, na katerih je že od nekdaj prodajala svoje izdelke. Toda vojna industrija zahteva napora vseh sil in zato je treba omejiti proizvodnjo vsega tega, kar ni neobhodno potrebno. Industrija tiskarskih strojev v Nemčiji dobavlja sedaj samo še v inozemstvo, domači odjemalci pa so dobili sporočilo, da jim bodo lani naročeni stroji dobavljeni lahko šele v l. 1946.

Angleško brodovje, ki je bombardiralo Genovo, se je vrnilo v Gibraltar brez vsake škode. Reuter pravi, da so vojne ladje bombardirale Genovo na razdalji 15 km. V Genovi ladij sprva niso razločili in so vprašali s svetlobnimi signali: Kdo ste? Na to vprašanje je odgovorilo topništvo največje ladje z izstrelkom 6 granat po 1000 kg. Letala so nadzirala streljanje in ugotavljala zadetke.

Položaj protestantskih cerkva v Španiji. — Položaj nekatoliških krščanskih cerkva v Španiji je izredno težak. O tem piše list »Tidnings from Spain« med drugim: Do zdaj še ni v Španiji zakona, ki bi rešil religiozna vprašanja. Krajevne oblasti delajo, kar hočejo. Osemdeset odstotkov protestantskih cerkva v Španiji je zaprtih in v teh cerkvah je prepovedana vsaka verska prireditev. Nekatere teh zaprtih cerkva so razrušene, druge oblastveno zaplenjene ali spremenjene v katoliške cerkve, nekatere so celo spremenjene v plesne lokale; neka cerkev služi na primer za jetnišnico. — (UP).

A. M. de Jong: [39

Čuden cerkovnik

»OTROŠKA LETA MEREYNTJEJA GEYSENA«

»Ne vem še natančno, kaj,« je rekel Mereyntje. Najprvo moram šele pogledati doma, ali se je mogoče v zadnjem času kaj razbilo.«

Neleka ga je zamišljeno pogledala.

»Ali imate še podstavke, na katerih so naslikani vojaki, o katerih si mi bil pravil?«

»Da, seveda.«

Za hip se je obotavljala. Potem pa je vprašala s svojim tankim glaskom:

»Ali ne bi mogel enkrat enega spustiti na tla?«

Prestrašen se je zdrznil Mereyntje. Široko odprtih oči je zrl v njen nedolžni, nežni obrazek, iz katerega je gledalo vanj dvoje temnih, ljubkih oči. Z rameni je napravil kretnjo, ki je kazala, da zavrača tak predlog:

»O, ti! ... Ali si znorela? ... Taki lepi podstavki ... Oče bi me ubil!«

»Tako hitro se človeka ne ubije,« ga je skušala pomiriti Neleka.

»Že res, toda podstavki ... na nje so naši vendar tako ponosni. Nihče v vasi nima takih.«

Neleka je vzdihnila in sklenila svoji majhni, rujavi ročici.

»Oh, kako rada bi imela tak razbit podstavek, na katerem so naslikani vojaki, za svoje gospodinjstvo! Mnogo raje kot vse drugo.«

»Ako se bo kakšen razbil, ga dobiš prav gotovo,« je obljubil Mereyntje s povdarkom, toda ona je užaljena odgovorila:

»Če ... če! ... Ako bi besedice ‚če' ne bilo, bi bil moj oče milijonar ... kaj pa imam od tega?«

Mereyntjeja je oblil pot. Obupan je vzkliknil:

»Toda ... menda vendar ne boš zahtevala, da nalašč razbijem tak lep podstavek. Materini so! To bi bil ... smrtni greh! ...«

»Ali je to tako strašno?« je vprašala Češnjica lahkomiselno.

»Za kaj takega pride človek vendar v pekel!« je zakričal Mereyntje.

»Za ta bedasti podstavek, kaj?« se je smejala zaničljivo Neleka in dostavila svoj zaključek:

»Ne, to ti samo tako praviš, ker si ne upaš ... in ker mi nočeš ničesar dati ... Ti si mi prava mevža, Mereyntje.«

Način, s kakšno naslado je izgovarjala to grdo besedo, je strašno razdražil Mereyntjeja, bahavo je odgovoril ves divji:

»Da si ne upam? Da si ne upam? Kaj praviš! ... Ako hočem, razbijem naenkrat vse podstavke na drobne koščke! Misliš, da si kaj storim iz tega! Zlomka!« Takoj mu je vpadla mala čarovnica v besedo:

»Ti, Mereyntje ... samo enega ... samo enega od šestih ... to vendar nič ni!«

Mereyntje je čutil, da je rekel mnogo preveč, da bi še mogel vzeti besedo nazaj, zato je rekel nekam negotovo:

»Bom videl ... Nekoliko moraš pač potrpeti.«

Neleka je zaploskala z rokama in zaplesala, da se ji je visoko dvigalo njeno črno in rdeče progasto krilce; Mereyntje je videl, da je nosila belo-črno progaste hlačke, kar se mu je zdelo tako zelo smešno, da se je začel razposajeno smejati.

»Kaj pa ti je?« je vprašala in se ustavila.

»Nič, Češnjica,« se je smejal, »pojdi, greva v hišo.«

Ko sta bila s Flirefleterjem na poti proti domu, mu je pripovedoval:

»Danes sva se pa zelo zabavno igrala, Flirefleter!«

»Res?« se je smejal ta prisrčno. »Midva tudi.«

»Igrala sva se ateja in mamo.«

»To je pa naključje: midva tudi!«

»In prepirala sva se tudi, in še kako!«

»Midva tudi!«

»Toda sedaj je zopet vse dobro, veš.«

»Med nama tudi!«

Mereyntje ga je nezaupno pogledal; toda Flirefleter se je dobro držal in z viška resno zrl vanj.

»Ali že zopet začenjaš? je zmerjal Mereyntje. »Ti s tvojim neprestanim, ‚midva tudi'! Pojdi, pojdi, ti se vendar ne boš igral s Češnjicino materjo?«

»O, pač, Mereyntje, in rečem ti, da je bilo zelo zabavno!«

Deček se je smejal. Živo si je predstavljal: Besjanovo in Flirefleterja, kako se igrata z lutkami in črepinjami. Prisrčno se je zasmejal in vzkliknil:

»Ti znaš slepariti, Flirefleter!«

»Ali mi ne verjameš?«

Iz naših krajev

TRBOVLJE

Dekliška medšolska tekma v smuku. V nedeljo, dne 9. t. m. se je izvedla v Trbovljah prvič dekliška medšolska tekma v smuku z Ojstrega nad Trbovljami in sicer med drž. meščansko, I. drž. osnovno in II. drž. osnovno šolo. Za tekmo se je prijavilo 23 deklic, ki so vse došle na cilj. Od tekmovalk so dospele na cilj po vrsti: 1. Vodenšek Mihaela, drž. mešč. šola; 2. Zagorc Berta, I. drž. osn. šola; 3. Moll Metka, drž. mešč. šola; 4. Rozman Mira, drž. mešč. šola; 5. Gostej Viktorija, I. drž. osn. šola; 6. Mrzel Ana, I. drž. osn. žola; 7. Poboljšaj Jožefa, drž. mešč. šola; 8. Flis Alojzija, II. drž. osn. šola. Prve tekmovalke vsake šole so prejele praktične nagrade in diplome. Prvo mesto med šolami je dosegla drž. meščanska šola, ki prejme še posebno diplomo.

HRASTNIK

V minulem tednu je kar deževalo letakov. Njih vsebina so bile bombe največjega kalibra proti socialistom. Delavstvo se je na letake malo oziralo in pravi, da ako mislijo ti skriti junaki, da je to akcija za združitev delavstva, potem se motijo, [illegible] — Delavec.

Kmetje iz naših okoliških vasi Šavna peč in Krnica delajo na tem, da bi dobili električno napeljavo. Za uresničenje te akcije je banska uprava že obljubila izdatnejšo podporo. Isto tako je že pristala na večjo podporo občina Loke za Šavno peč. Stališče hrastniške občine do te akcije pa še ni znano, kmetje pa upajo, da bo tudi ta nekaj prispevala. Napeljava bo stala okrog din 100.000, tok pa bo od TPD.

Vsi naročniki »Delavske Politike« so sodružno naprošeni, da plačajo naročnino vsak mesec sproti, ker le s tem pokažejo svojo zavednost, pobiralcem naročnine in upravi pa olajšajo delo. — Poverjeništvo.

ZAGORJE OB SAVI

Ustanovni občni zbor društva rudarskih vpokojencev. V nedeljo, dne 9. t. m. se je vršil v kinodvorani ustanovni občni zbor društva rudarskih vpokojencev. Udeležba je pokazala, kako strašna je beda teh ljudi in da je med njimi nastalo gibanje, ki zahteva odločno nujne pomoči v pogledu povišanja njihovih pokojnin. Mi pozdravljamo in se pridružujemo njihovi upravičeni borbi za zboljšanje njihovega bednega položaja in želimo, da se njihovim upravičenim zahtevam čimprej ugodi.

Zvedeli smo, da je združenje mesarjev napravilo pritožbo zoper občino zaradi nedovoljene vršitve mesarske obrti. Smo radovedni, kaj bo sedaj?

Redni letni občni zbor I. delavskega osrednjega kolesarskega društva, podružnice v Zagorju se bo vršil v nedeljo, dne **16. t. m. s pričetkom ob 3. uri popoldne** v gostilni Borišek na Toplicah. Vabljeni vsi sodrugi in sodružice. — Družnost!

LAŠKO

Kako rešuje vprašanje pokojnine občina Krištof? Svoj čas smo poročali o nevarnosti, da bo ostal stražnik B. v občini Laško na stara leta z ženo brez pokojnine. Enak slučaj je bil pred leti tudi v sosednji občini Krištof pri stražniku P. Vprašanje pa je uvidevna uprava rešila na ta način, da je plačala zanj v pokojninski sklad vse prispevke za vsa leta nazaj, nekaj pa je prispeval prizadeti tudi sam in tako sedaj že prejema z ženo skromno pokojnino. Ali ne bi bila mogoča enaka rešitev pokojnine tudi za stražnika B. v občini Laško? Pokažite socialnost v praksi!

Na dan s številkami! Dne 2. februarja t. l. smo imeli v laški termi dobrodelno socialno prireditev, ki je bila pravzaprav propaganda neke skupine v Laškem. Vsi listi so vabili na to prireditev, kar leze in gre. Čisti dobiček je namenjen sirotam, kar je prav. Na vsak način pa želi zvedeti vsa javnost v Laškem, koliko so znašali režijski stroški prireditve in koliko je čistega dobička in kaj bodo nabavili zanj. Če se je prebivalstvo udeležilo te prireditve, hoče tudi vedeti o teh številkah kaj več kot pa, da samo ugiba.

JESENICE

Krušne nakaznice so bile razdeljene v tukajšnjem okolišu. Predno se bodo ljudje nanje navadili, bo trajalo še nekaj časa. [illegible] Moramo pa opozoriti na to, da se s temi nakaznicami lahko kupujeta moka ali kruh kjerkoli kdo želi, torej pri vsakem trgovcu, zadrugi ali peku v tukajšnjem okolišu. Še več, po dogovoru med posameznimi občinami je bilo določeno, da nakaznice veljajo v vsem radovljiškem političnem okraju, tako da lahko Jeseničani kupujejo na Koroški Beli ali Javorčani na Jesenicah itd. Prijava v nekaterih občinah za posamezne kraje je bila uvedena samo zaradi tega, da se približno določi količina za prvi mesec. Vsi naj vzamejo to na znanje, da ne bo nepotrebnih težkoč in težav.

Javno predavanje o preskrbi se je vršilo v nedeljo, dne 9. t. m. v »Krekovem domu«. O vprašanju preskrbe z raznimi živili je govoril g. Snoj, predsednik banovinskega prehranjevalnega zavoda (»Prevod«). Podal je poročilo o stanju preskrbe s posameznimi predmeti, nad katerimi ima »Prevod« nadzorstvo ter o organizaciji prehrane. Kakor je bilo razvidno iz poročila, je upanje, da bo preskrba Slovenije z živili v letošnjem letu bolje delovala kakor je lani, ker se vse vodi po načrtu. Pomanjkanje gotovih potrebščin bo le delno in jih bo »Prevod« poskusil nadomestiti z drugimi odgovarjajočimi živili. Po poročilu se je oglasilo nekaj navzočih z raznimi vprašanji in nasveti. G. referent je na nasvete in pripombe odgovarjal in jih pojasnjeval. [illegible]

Železniško postajališče Pod Kočno bo otvorjeno v nedeljo, dne 16. t. m. Ako pa so točna poročila v »Slovencu« in »Gorenjcu« razen njihovih ljudi menda nihče drugi ni povabljen k otvoritvi.

Zvočni kino »Radio« predvaja v soboto in v nedeljo ob 8. uri zvečer (v nedeljo tudi ob 3. uri popoldne) velefilm »Bar pri Rdečem mlinu« (Moulin Rouge). V nedeljo ob 5. uri popoldne in v ponedeljek ob 8. uri zvečer pa predvajamo velefilm »Kapetan Džek« s pojočim cowboye Bobom Bakerjem. Med dodatki zabavni film, domač kulturni film in vojni tednik. Sledi »Anton Zadnji«.

MARIBOR

V okoliških občinah primanjkuje krušne moke. V našem listu smo že ponovno poročali, da je količina moke, ki je bila z uvedbo živilskih nakaznic določena mnogo premajhna. Povdarili smo, da bodo zaradi tega predvsem najhujše prizadeti delavci in revnejši sloji, ki se hranijo največ s kruhom in močnatimi jedmi, [illegible] V nekaterih okoliških občinah pa sedaj potrošniki ne dobijo niti one količine, ki je bila z racijoniranjem določena, ker prehranjevalni odbori odnosno občinski uradi niso dobili na razpolago dovolj moke. Na Pobrežju je pri nekem trgovcu prišlo zaradi tega do pravcate rabuke. Vsi prizadeti se vprašujejo, kdo je kriv in tako nastaja prav po nepotrebnem sicer upravičeno ogorčenje in nezadovoljstvo. [illegible]

Nadaljnji odpusti pri Hutterju. Predvčerajšnjim so v tekstilni tovarni Hutter in drug zapustili zadnji delavci oddelek za klot, ki je bil pri Hutterju najmočnejši. Včeraj pa je podjetje odpovedalo službo tudi v predilnici 24 delavkam.

Mariborčan v Moskvi. Kakor so listi javljali, se je udeležil jugoslovanske delegacije za nakup bombaža v Rusiji tudi Mariborčan, ravnatelj tvrdke »Predionica i tkaona« (prej Doctor n drug) g. Karel Fišer, iz Kranja pa tovarnar g. Sirc Franjo. Kakor doznavamo, vožnja ni bila ravno zabavna. Z vstopne ruske postaje v Odesi ob Črnem morju so namreč potovali delegati do Moskve z brzovlakom nič manje kot 3 dni in 3 noči. Ker pa je ta železniška proga, četudi ima brzovlake, stranska, pri vlaku ni niti spalnih, pa tudi ne jedilnih vozov. Delegati so to k sreči vedeli naprej, zato so se oskrbeli z živežem, si vzeli s seboj hrane za 3 dni in so tako potovali proti Moskvi. Mariborčan g. Karel Fišer pa je imel v Moskvi še nesrečo, da je težje obolel in se je moral tam podvreči operaciji, pri kateri so izvršili moskovski zdravniki celo transfuzijo krvi. Operacija je srečno uspela ter so baje posvečali moskovski zdravniki pacijentu vso pažnjo, tako da se je lahko g. ravnatelj Fišer odpeljal sedaj z jugoslovansko delegacijo za nakup bombaža zopet v Ankaro na pogajanja. [illegible] Upajmo, da bodo ponovna pogajanja v Ankari s Turki uspešnejša in da bo tako prišlo naše tekstilno delavstvo zopet do rednega dela in zaslužka.

Mestni občinski proračun je nesel na predodobritev finančnemu ministru mestni predsednik g. dr. Juvan dne 9. t. m. [illegible]

Pravljične cene za čaj in kavo. Še nedavno je imel nek trgovec v Gosposki ulici zabeleženo, da stane 1 kg čaja din 550. Te dni pa je ponujal po mariborskih kavarnah nek zastopnik čaj že po din 700 za kilogram in kavo po din 200.

Potrošnjo sladkorja so morali te dni prijaviti trgovci in zadruge prehranjevalnemu odboru. Ali bodo tudi za sladkor izdane posebne nakaznice, še ni znano.

Na stavbah začenjajo z delom. Pri Hutterjevem stavbenem bloku se že zopet sučejo dvigala. Zaenkrat prevažajo v stavbo žlindro, s katero se napolni praznina pod podi. Precej delavcev je bilo v času zime zaposleno stalno na strehi, ker so morali z ravne, še nedodelane strehe kidati sneg, da ni prodirala mokrota v notranjost. Tudi instalaterji so že dolgo ne delu v stavbi.

Nakaznice za petrolej bo izdajalo mestno tržno nadzorstvo od 12. t. m. za februar in marc in sicer dnevno od 8. do 11. ure. Pripominja se, da je petrolej na razpolago samo za razsvetljavo stanovanjskih prostorov, medtem ko za industrijske in obrtne svrhe še ni nakazila. Tozadevno bodo interesenti pravočasno obveščeni. Uprava državnih monopolov je nakazala samo ono količino, kolikor ga je bilo dejansko prijavljenega v mesecu decembru 1940 in januarju 1941.

Urejevanje muzejskih prostorov v gradu uspešno napreduje. Muzej v novih prostorih bo izročen svojemu namenu koncem maja t. l.

Iz tiskovne pravde dr. Ivanšeka proti novinarju Potrču. Meseca decembra l. l. smo poročali, da je okrožno kot tiskovno sodišče mariborskemu zdravniku dr. Josipu Ivanšeku dovolilo tiskovno obtožbo proti uredniku »Večernika« Ivanu Potrču iz sledečih razlogov: »Potrč Ivan priznava, da je pisec inkriminiranega članka, v katerem se popisuje potek glavne razprave v kazenski stvari proti dr. Ivanšeku Josipu, zdravniku v Mariboru, zaradi ponarejanja javnih in domačih listin. V tem članku je med drugim tudi navedeno, da je obdolženec kazen sprejel, kar pa ne odgovarja resnici. S tem pa je pisec članka hotel očividno povdariti, da se je obdolženec čutil krivega in da je po končani razpravi proglašeno sodbo in kazen implicite priznal kot pravilno. V tem dejanju utegne torej biti podan sum zgoraj navedenega prestopka, vsled česar je gornja rešitev utemeljena. Presoja subjektivne krivde obdolženca pa spada v glavno razpravo.« Zoper to rešitev je bila dopustna pritožba v treh dneh na Apelacijsko sodišče v Ljubljani. — Sedaj pa je odločilo okrožno sodišče, da se kazensko postopanje zoper Potrča Ivana ustavi in da mora tožilec dr. Ivanšek Josip, zdravnik v Mariboru, nositi izterljive stroške kazenskega postopanja ter plačati sodno povprečnino v znesku din 500. Razlogi odločbe so sledeči: Okrožno sodišče je v svoji rešitvi z dne 28. novembra 1940 odločilo, da se naj osumljenec Potrč Ivan obtoži. Ta odločba je bila tudi dostavljena zastopniku tožnika dr. Ivanšeka Josipa, odvetniku dr. Pichlerju Francu in je postala pravomočna dne 16. decembra l. l. Glasom omenjene rešitve bi bil moral zastopnik vložiti v treh dneh po sprejemu obtožbo, ker je smatrati rešitev v smislu čl. 84 zakona o tisku v zvezi s čl. 86 cit. zakona obenem kot poziv k vložitvi obtožbe. Tožilec pa obtožbe ni vložil, vsled česar je smatrati, da je odstopil od pregona in je bilo rešiti, kakor zgoraj. Skladno temu pa je izreči tudi o plačilu stroškov postopanja in povprečnine v smislu zgoraj navedenih zakonitih določil z ozirom na premoženjsko stanje tožilca.« — [illegible]

16 samomorov, 47 smrtnih nesreč, 2 umora, odnosno uboja beleži kronika v letu 1940 v Mariboru.

Kolo znamke »Hanza« evid. št. 2-27-972 in en kovček brez gospodarja je našel železničar Franc Dajčman. Lastnik ga dobi na policiji.

Na 5 mesecev strogega zapora pogojno na 3 leta je bil obsojen pred tukajšnjim sodiščem 37 letni Anton Pahernik od Sv. Primoža, ker je svojo izvoljenko Ano Nabernik napadel z nožem ko je odklonila, da bi se z njim poročila.

Pisna šola I. delavskega kolesarskega osrednjega društva v Mariboru sporoča vsem obiskovalcem plesnega tečaja, da nameravane prireditve v nedeljo, dne 16. t. m. ne bo. Društveno vodstvo bo darovalo din 200 za zimsko pomoč iz svojih sredstev namesto eventuelnega čistega dobička nameravane prireditve.

Materinski tečaj. V okviru materinskega tečaja, ki ga prireja Žensko društvo v Mariboru, bo v torek, dne 18. t. m. s pričetkom ob 20. uri v »Ljudski univerzi« predavala profesorica Dora Vodnik o snovi: »Moj otrok naj postane živ od svojega naroda«.

Zdravniško dežurno službo za nujno pomoč članom OUZD in njihovim upravičenim svojcem vrši v neodložljivih primerih in v odsotnosti pristojnega rajonskega zdravnika v nedeljo, dne 16. februarja t. l. g. dr. Stopar Ludovik, Studenci, Kralja Petra cesta št. 39.

Ljudska univerza. Danes v petek, dne 14. t. m. s pričetkom ob 20. uri bo v dvorani »Ljudske univerze« literarni večer. Svoja dela bodo brali: Čampa, Dular, Kastelic, Magajna, Šali in Vipotnik.

Narodno gledališče. Petek, 14. februarja: zaprto. Sobota, 15. febr. ob 20. uri: »Na dnu«. Globoko znižane cene V nedeljo, 16. febr. ob 15. uri: »Habakuk«; ob 20. uri: »Sumljiva oseba«.

MEŽICA

Pustne maškerade »Vzajemnosti« letos ne bo. V smislu sklepa odborove seje letos »Vzajemnost« ne bo priredila na pustni torek običajne pustne maškerade, kakor doslej vsako leto in sicer z ozirom na draginjo in nadvse resne čase v katerih živimo.

Veseloigro v 3. dejanjih »Drzni plavač« vprizori »Vzajemnost« v nedeljo, dne 16. februarja t. l. v dvorani Toff v Mežici, s pričetkom točno ob 3. uri popoldne. Vstopnina: din 8, 6 in 4, za otroke din 2. — Igra je polna zdravega humorja, med odmori pa vas bo zabavala godba na lok pod taktirko s. Lesnika Pavleta. Za obilni poset se vljudno priporoča in vabi — odbor.

Opozarja se vse lastnike dvokoles (biciklov), da poteče rok prijave 15. t. m. Vsak, kdor kolesa še ni prijavil v občinski pisarni, naj v lastnem interesu to stori pravočasno in se s tem izogne kazni.

LITIJA

Podružnica I. delavskega osrednjega kolesarskega društva obvešča vse svoje člane in članice, da se bo vršil **VIII. redni društveni občni zbor v nedeljo, dne 16. februarja ob 9. uri dopoldne** (ne kakor smo prvotno poročali ob 2. uri popoldne) v društvenem lokalu. Vabijo se vsi sodrugi in sodružice, da se občnega zbora v čim večjem številu udeleže.

„Delavska Politika" ne dobiva nobenih subvencij, zato poravnaj naročnino takoj!

POSLEDNJE VESTI

Nemško vojno poročilo. V noči na 14. t. m. so nemška letala napadla Škotsko, London, Glasgow. Dne 13. t. m. pa so napadla Malto in angleške postojanke v Cirenajki.

Angleško vojno poročilo: Dne 13. t. m. je bila nad Dowrom letalska bitka. Zadeto je bilo eno nemško letalo

Angleško vojno poročilo: Napadi angleških letal na otok Rhodos se stopnjujejo. Napadena so bila tri letališča in uničenih 7 letal. — V Eritreji se zožuje obroč okrog mesta Kerena. Napredovanje na jugu Abesinije se nadaljuje. — Reuter. Pri zavzetju Bengazija so sodelovali tudi Grki, ki so bili tamkaj internirani. — V Albaniji so imeli Italijani doslej 20.000 mrtvih, 52.000 ranjenih in obolelih ter 18.000 ujetih.

Grško vojno poročilo: Grška armada je ob morju napredovala za 5 km. Na severni fronti divjajo izredno hudi boji na nož.

Posvetovanja turškega generalnega štaba v Ankari z angleško vojno delegacijo in vrhovnim angleškim poveljstvom za bližnji vzhod so začela dne 13. t. m.

Še 45 ameriških rušilcev bo dobila Anglija od Zedinjenih držav. Sedaj so jih začeli preurejati. Za gradnjo novega rušilca potrebujejo v Zedinjenih državah 90 dni. Reuter.

Petain se je v Montpellierju posvetoval s francoskim poslanikom v Madridu, potem ko je predhodno razgovarjal s Francom.

Militarizacija precejšnjega števila podjetij je bila odrejena v Bukarešti.

Narodno združenje se imenuje nova stranka na Japonskem, h kateri je pristopilo 200 poslancev. Tass.

Siamci so prekršili premirje sklenjeno s Francosko Indokino, ker so njihove čete še globlje prodrle na francosko ozemlje. Kakšne bodo posledice, se še ne ve. Tass.

Čankajšek je sprejel Rooseveltovega odposlanca, ki je dospel v Čunking.

IZ ČEŠKE

Dnevnik »Lidove Noviny« objavlja sledečo »Opozoritev«: Prosimo naše čitatelje na Češkem, da nam oprostijo neredno dostavljanje lista. To se godi iz tehničnih razlogov.

Češka mesta. Razen glavnega mesta Prage na Češkem in Brna na Moravi so večja češka mesta še Plzen s 114.000 prebivalci, Moravska Ostrava 125.000, Olomouc 66.000, ravnokar razširjeno Veliko Kladno s 47.800 in Češke Budjejovice s 43.900 prebivalcev.

60 letnica Mařenke Zieglerove. Češki listi se ljubeznivo spominjajo 60 letnice priljubljene praške operetne igralke Mařenke Zieglerove, ki je bila že od 15. leta pri gledališču in je bila zlasti v Pragi svojčas silno popularna, ko je igrala v znani »Švandovi areni«. Zieglerova je bila vmes tudi v Ameriki in privedla od tam igralskega umetnika Fr. Kovařika, ki je še sedaj ponos praških gledališč. Pred leti je Zieglerova še igrala glavno vlogo »Mařenko« v Mlazicih pri Mělniku.

Za češke filme. Češki listi prinašajo nedavni članek beograjskega dnevnika »Vreme«, ki zahteva, da bi se že končno predvajali v Jugoslaviji tudi noveiši češki filmi, ki so na visoki umetniški in tehnični višini ter jezikovno jugoslovanski javnosti najbližji in najsorodnejši. — [illegible]

Razstavo češke mode so otvorili te dni v Umetniško-industrijskem muzeju v Pragi. S to razstavo hočejo opozoriti javnost na češki narodni kroj v preteklosti in sedanjosti. Razstavljeni bodo novi modeli narodne mode, ki naj dokažejo, da se dajo tudi na temelju čeških krojnih vzorcev napravljati lepi modni kroji in da v tem oziru ni treba vedno posnemati tujine.

Vajenec postane takoj po izučenju pomočnik. Češko Vrhovno sodišče je izdalo važno principijelno odločbo, da postane vajenec pomočnik že s početkom učne dobe v obrti svojega učnega mojstra. Vsled tega mu ne more nastati nobena škoda, če tudi mu obrtno združenje ni izdalo pravočasno učnega lista. Vajenec nastopi takoj službo pomočnika in mora dobiti tudi od tedaj naprej prejemke pomočnika.

Kaj stanejo umetniške slike? Plzenska hranilnica je kupila za svojo sejno dvorano veliko sliko slavnega češkega umetnika Vaclava Brožika, »Izvolitev Jurija Poděbradskega za češkega kralja« za vsoto 200.000 kron, kar predstavlja vrednost okrog pol milijona dinarjev.

Zvišane kazni za stavbne poškodbe. Prestopki stavbnega reda so se mogli doslej kaznovati le z denarnimi globami po 200 kron, največ s 600 kronami. Zaporne kazni sploh niso bile predvidene. Ker te kazni ne dosegajo več svojega namena, je vlada povišala kazenske mere v denarju do 60.000 kron, pri ponovnem prestopku je dopustna kazen zapora od 20 dni do 6 mesecev in pri tretjem prestopku denarna in zaporna kazen. Pri tretji kazni se lahko kaznovanemu odvzame tudi obrtna pravica za določeno dobo, ali za vedno. Pravica kaznovanja je s tem tudi prenešena od občin na okrajne urade. [illegible]

Iz Slovaške

Vračanje Slovakov iz Francije. Slovaška je poslala v Pariz repatriačno komisijo, ki je v zvezi z nemškimi uradi spravila že okrog 3500 inozemskih Slovakov iz Francije in Belgije v domovino. Med njimi je bilo 1000 otrok. Na Slovaškem so jih namestili začasno v posebnih taboriščih, iz katerih jih bodo potem poslali na delo. Sodijo, da je v Franciji in Belgiji še okrog 20.000 Slovakov.

Indijanci niso nikdar razbijali čaš. Ko so prišli prvi osvajalci v Ameriko (bili so to Španci), so videli pri Indijancih v rabi »čaše«, ki so jih delali iz neke vrste posušene smole. To je bilo izcejeno mleko gumijevih dreves. Za Indijance so bile čaše in posoda iz te smole velikega pomena, ko so pozneje začeli piti alkohol, s pomočjo katerega so jih osvajalci hoteli iztrebiti, kajti tudi kadar so bili najbolj pijani, niso mogli razbijati čaš in »steklenic«.

Cene rasejo še kar naprej

Kaj je s prepovedjo povišanja cen?

Indeks Narodne banke ugotavlja, da so se v januarju dvignile cene za okrog 4 odstotke. Značilno je, da so se dvignile cene izvoznih predmetov za 6.6 odstotkov, cene uvoznih predmetov pa za 1.6 odstotkov. Torej ne drži izgovor, da cene naraščajo vsled podražitve inozemskih izdelkov, katere uvažamo.

Od avgusta 1939 pa do januarja 1941 so narasle cene za 96 odstotkov.

Kako živi japonski kmet?

Japonska je fevdalno-kapitalistična država. V njej so velika mesta z moderno industrijo, ostali del dežele pa tvorijo milijoni in milijoni kmečkega prebivalstva. Zemlja pa ne pripada kmetom, ampak fevdalnim gospodom, nekoliko tisočem plemenitnikov, ki so obenem tudi lastniki industrije in bank. Ti dajejo kmetom zemljo v najem: vsaki družini samo pol hektarja suhe in pol hektarja mokre zemlje, na kateri se prideluje riž, ki je poglavitna hrana vsake družine. Samo tretjina kmetov poseduje lastno zemljo. Pridelovanje riža zahteva veliko truda. Od pridelka mora kmet dajati neke vrste desetino svojemu gospodu, ali pa mu plačevati v denarju. Ker od samega riža ne more živeti, se kmet posveča tudi ribolovu. Toda tudi od ribolova je treba plačati visoke davke, kakor od vsega, kar človek proizvaja ali kupuje, kajti Japonska je v vojni in vojna zahteva denar, denar in zopet denar. Dohodek kmečke družine se ceni na 300 jenov letno (okrog 3600 dinarjev). Ker zemlja in ribolov ne moreta preživljati številnih družin, morajo kmečke hčerke v industrijo, kjer jih izkorišča isti gospod kot njih očete. Tudi na Japonskem se občuti pomanjkanje živil in je vse racionirano, celo riž in ribe. Kmet dobi na osebo in dan po pest riža in 200 g ribe.

Japonska pa nima premalo zemlje, samo razdeljena ni pravilno. Nekoliko tisoč fevdalcev odloča o usodi japonskega kmeta in o tem, ali bo ta kmet dobil zemljo in jo smel obdelovati ali ne.

Potovanje češkega učenjaka v Črno goro leta 1900

Poročali smo, da je te dni umrl v na Češkem znameniti češki izumitelj dr. ing. František Křižik v starosti 93 let. Češki listi se ga spominjajo v obširnih člankih in razpravah ter z dogodki iz njegovega dolgega življenja.

»Narodni Prace« je objavila tudi zanimiv spomin na potovanje ing. Křižika v Črno goro leta 1900, torej pred svetovno vojno, ko je vladal na Cetinju še kralj Nikita. Takrat po Dubrovniku in zlasti v Črni gori še niso vozili avtomobili.

Pisatej pripoveduje o tem potovanju tako-le:

»Křižik je rad potoval, kakor vsak, ki je radovednega duha. Često je potoval tudi na slovanski jug, v tedanjo Srbijo, na Črno goro, v Bosno in Hercegovino. V teh krajih je bil znan kot malokdo. Srbska in črnogorska vlada sta pošiljali v njegovo praško tovarno mlade može, da bi se tam izučili in tako s pomočjo Křižika prišli na jug potrebni gospodarski izobraženci. Křižik je zgradil tudi znano električno cestno železnico, ki vodi iz luke Gruža v Dubrovnik. Tudi v kraljevske palače v Carigradu in na Cetinju je Křižik upeljal električno razsvetljavo.

Leta 1900. je Křižik zopet odpotoval na jug. Spremljal ga je znani praški založnik in izdajatelj »Znanstvenega slovarja«, Otto, in Křižikova hčerka Ana.

Takrat so se na jugu posebej pripravili za sprejem Křižika. Ko so prišli v Dubrovnik, jih je tam čakalo veliko presenečenje. V luki se je zbralo na tisoče občanov, ki so vzklikali Křižiku »Živeli«, godba je igrala in navdušenje je bilo veliko.

Iz Dubrovnika se je odpeljal Křižik s svojim spremstvom, s kakimi 20 kočijami in nato po znanih serpentinah na Lovčen. Celo pot so prirejali Křižiku ovacije, tudi po serpentinah do Cetinja. Črnogorski junaki, oblečeni v svoje značilne kroje, so hiteli ob strani po ogromnih skalah ob cesti in veseli streljali na čast gosta iz svojih starih pušk in pištol. Pridružili so se jim tudi kočijaži in »pucali«, čeprav so se konji pred njimi plašili in so bili gostje ves čas v nevarnosti, da bodo vsled tega zdrveli s kočijami v skalnate prepade čez cesto.

Ko so se pripeljali vrh Lovčena, novo presenečenje: Po cesti od Cetinja je brzela nasproti kavalkada jezdecev. Pred Křižikovo kočijo so se ustavili, izstrelili salvo in Křižiku se je javil poveljnik kavalkade v pravilni češčini. Bil je kapelnik godbe črnogorskega kralja, Čeh Vimr.

V Cetinju so pripravili celo slavnost »Gospodu Křižiku«. Pred mestom ga je pozdravil pobočnik prestolonaslednika, Rehović, sam inžener, nakar je sledila avdijenca na dvoru. — Sprejeta sta bila Křižik in založnik Otto. — Křižik je hudomušno pripovedoval, kako se je čudil, da je imel založnik Otto pri avdijenci na dvoru takšno tremo, da so se vsi okrog smejali, čeprav je imel v Pragi v svoji trgovini vedno opravka z znanstveniki, pesniki in umetniki slavnih imen. Ko ga je kralj ogovoril in se pri tem zelo prijateljsko izražal o Čehih, je založnik Otto namesto primernega odgovora bušnil iz sebe: »Kako se Vam dopade znanstveni slovar?« (»Naučny slovnik«).

No, s tem vseeno ni ničesar pokvaril. Otto je kljub temu dobil visoko odlikovanje od kralja in Křižik tudi, njegovi hčerki pa je poslala kraljica svojo sliko s podpisom.

Křižiku se je javil v Cetinju potem tudi mlad črnogorski junak:

»Jaz sem Vaš učenec, gospod inženjer,« je rekel češki. Křižik je v njem spoznal svojega bivšega uslužbenca, ki je povabil Křižika, da bi si ogledal njegovo malo delavnico, v kateri izdeluje, kar se je naučil pri Křižiku v Pragi. Domačija tega praškega znanca je bila sicer skromna, toda skrajno čista. Křižika je zelo presenetilo, ko je videl, kako je ta črnogorski junak brez sramu s handžrjem in pištolo za pasom pomagal svoji ženi pomivati posodo, medtem ko sta si Křižik in Otto ogledovala njegov dom.

Ko je Křižik odhajal, mu je junak daroval par poslikanih jajc in — kos dišečega mila, ki je bilo tedaj v Cetinju očividno velika posebnost.

To, kar so doživeli v Dubrovniku in Cetinju, se je potem ponavljalo tudi v mnogih drugih krajih.«

»Bitka za Evropo še ni končana. Če se danes vodi z mečem, bo končno vendarle odločena z duhom, ki prevladuje v narodih te celine. Od duha zavisi, če bo novi red, ki se mu Evropa ne more izogniti, imel značaj starega, le poostrenega absolutizma ali pa bo zavladala resnična gospodarska in politična demokracija.«

Švicarska »Volksstimme«.

Proizvodnja lanenega semena na svetu je znašala leta 1940 37 milijonov centov, leto poprej pa 42 milijonov centov. V Zedinjenih državah je lanenega semena toliko, da ne vedo kam z njim, ker ga ne morejo prodajati v Evropo zaradi blokade. Zadnji čas šele je opažati večjo potrošnjo, ker rabi laneno olje vojna industrija. Največji producent pa bo v kratkem SSSR.

Literatura

Dr. Avgust Reisman: Odločbe vrhovnega sodišča o delovnem pravu. Kot ponatis iz letošnjega koledarja Cankarjeve družbe je te dni izšla v mariborski Ljudski tiskarni brošura pod tem naslovom izpod peresa enega naših najboljših poznavalcev socialne zakonodaje. — Dr. Avgust Reisman, ki se pri nas menda največ praktično udejstvuje na tem polju, ima tudi bogate izkušnje kot tolmač naše socialne zakonodaje. V pričujoči knjižici so navedene različne razsodbe Vrhovnega sodišča o nadurnem delu, o mnogo osporavanem § 219 o. z., o razlogih odpustov iz službe, o varstvu zaupnikov, o zaščiti nameščencev, o minimalnih mezdah, o zarubljivosti delavčeve mezde, o odškodninski odgovornosti organizacije in o siromašni pravici. Vsa ta vprašanja bi morala zanimati slehernega delavca, zlasti delavske zaupnike, že poprej, predno pridejo v položaj, da si morajo iskati pravice pri pravnem zastopniku. Knjižico odlikuje lepa slovenščina, ki je v tej stroki redka. — T. M.

KULTURNI PREGLED

NARODNO GLEDALIŠČE V MARIBORU

Nušić: Sumljiva oseba

Branislav Nušić, znameniti srbski komediograf, je bičal v vseh svojih številnih duhovitih komedijah srbsko javno življenje. Kar je bilo v patriarhalični in balkanski predvojni in povojni Srbiji slabega in gnilega, je zgostil Nušić na odru v neusmiljeno, ostro zarisano podobo, ki je s svojo jedkostjo hotela ozdravljati in popravljati. »Sumljiva oseba« je eno zgodnjih del Nušićevih, zato ima še zelo ostre oznake in učinkuje mestoma kot izkrivljena zrcalna podoba preteklega rodu. V oderskem oziru pa je zelo hvaležno delo. Predvsem nudi dobrim oblikovalcem možnost za izgraditev posrečenih likov, kar so tudi naši igralci v polni meri izkoristili in podali galerijo zelo posrečenih oseb. Predvsem je treba omeniti pisarja Žiko g. Kosiča, ki je bil neverjetno jasno, močno in dosledno izoblikovan. G. Gorinšek, ki je kot Pantić nosil glavno težo dogajanja, je podal ostro očrtan, tudi v maski zelo posrečen lik. Prav globoko in izrazito je zajel večnega praktikanta Taso g. Blaž. Igralsko zanimivi so bili tudi vsi ostali liki, Viča g. Košute, Milisav g. Crnoborija, Andja ge. Zakrajškove in Marica ge. Rasbergerjeve. Močen in poln izvirnih potez je bil Miladin g. Nakrsta, sreski špijon g. Harastovića in pandur g. Turka, posrečeno sta pa še izpopolnila okvir g. Ledinek kot Djoka in g. Venišnik kot Spasa. — Režija g. Vl. Skrbinška je bila predvsem realistična in je Nušićevo delo v celoti spretno in krepko zajela. Vestno delo režiserjevo se je razodevalo vsaki najmanjši oderski podrobnosti. Tako je dosegla Nušićeva »Sumljiva oseba« tudi topot popoln uspeh.

—S.

Vlak z ruskim petrolejem se je razbil in vnel na Dragomanovu

Na progi med Dragomanovom v Bolgariji in Caribrodom v naši državi je, kakor smo že zadnjič kratko poročali, dne 11. t. m. prišlo do težke železniške nesreče. Tovorni vlak 48 vagonov, med katerimi je bilo 28 cistern, napolnjenih z rusko nafto in namenjenih v Nemčijo, je na neki strmini blizu meje iztiril in se popolnoma razbil. Nafta se je vžgala in je nastal strašen požar. Vlak je vozil s silno hitrostjo kakšnih 100 ali še več kilometrov. Očividci pravijo, da je strojevodja prepozno začel zavirati. Potem pa je tako močno zaviral, da so kolesa dobesedno zažarela, kar je pozneje tudi povzročilo požar nafte. Našli so samo enega zavirača, ki je bi še živ. Strojevodja, kurjač in ostalih pet zaviračev pa izgleda, da je izginilo brez sledu. Lokomotiva in vagoni so se naravnost zarili drug v drugega. Promet z Bolgarijo je prekinjen, dokler ne bo položeno 80 metrov pomožnega tira.

TO IN ONO

Baltiško morje je popolnoma zamrznjeno, zaradi česar je plovba s parniki onemogočena.

Angleži o prevozu bombnikov iz Zedinjenih držav. Reuter javlja, da je bilo treba prepeljati v Anglijo okrog 400 bombnikov, ki ne lete na tako velike daljave, da bi mogli sami preleteti ocean. Zato so jih razložili na manjše dele in natovorili na druga letala, ki so s tovorom dospela na Angleško. Letala za dolge polete pa v rojih preletavajo ocean in se jih je doslej ponesrečilo samo troje.

Proizvodnja železne rude v Španiji je padla od 3,2 milijona ton v letu 1939 na 2,9 milijonov ton v letu 1940. V glavnem zaradi tega, ker je otežkočen izvoz. Kajti leta 1939 so izvozili iz Španije 1,2 milijona ton železne rude, leta 1940 pa samo 650.000 ton. Pač pa je narasla proizvodnja železa za domače potrebe od 450.000 ton v letu 1939 na 620.000 ton v letu 1940, proizvodnja jekla pa od 636.000 na 785.000 ton.

Laponska bolezen. Švedski listi poročajo iz Norveške, da se je med nemškimi vojaki na Norveškem razširila takozvana laponska bolezen. Bolezen je posledica bivanja v arktični noči, v samoti, kjer ne nudi življenje nobenih sprememb. Mnogo vpliva tudi hrana, ako ima premalo vitaminov. Bolezen poteka slično kot spalna bolezen in oboleli večkrat celo zblazne.

Dokument o sežiganju mrličev pri starih Slovanih. V X. stoletju je bagdadski kalif Muktedir prejel od Slovanov iz Bulgara na Volgi prošnjo, naj bi jim poslal svoje svečenike in modrece, da jih pouče v kulturi in lepem življenju. Kajti tudi daleč na sever, do slovanske Volge, je prodrl glas o sijaju Bagdada in o novi, Mohamedovi veri, ki jo tam izpovedujejo. Kalif je ustregel prošnji in poslal na Volgo skupino svečenikov in učiteljev. Eden izmed teh, Ahmed Ilini Fadlan, je pozneje opisal to potovanje, deželo in običaje Slovanov. Orientalist Frauen je prevedel ta potopis na ruski in na nemški jezik in sta oba prevoda bila tiskana v Petrovgradu. Tudi M. Huart ga omenja v svojem delu »Literature Arabe«, Paris 1902, na strani 297 Fadlan opisuje, kako je nekoč prisostvoval sežiganju mrliča in mu je ob tej priliki neki Rus rekel: »Vi Arabci ste neumen narod, ker vržete in pokopljete v zemljo najpoštenejšega in vam najdražjega pa ga sežgemo in mrtvi takoj odide v raj. — človeka, da ga požro črvi in mrhovinarji; mi Mrtvi uživajo milost svojega Bogá.«

Delavski pravni svetovalec

Ponovna razdelitev zapuščine (Split)

Vprašanje: Po svojem pokojnem očetu sta dobila moja žena in njen brat zapuščino vsak do polovice s tem, da ima njuna mati pravico do uživanja četrtine donosov do smrti. Ženin brat zahteva sedaj, da si ponovno razdelita z mojo ženo zapuščino, češ, da mora on vzdrževati mater. Ali je upravičen do tega, ko moja žena priznava materi uživanje donosov in ji še zraven sama da kaj iz svojega?

Odgovor: Ko se je v zapuščinskem postopanju med dediči doseglo soglasje in je na podlagi tega sodišče izdalo prisojilo, t. j. da je dalo posameznim dedičem v last zapuščino, je prešla lastnina na predmetih zapuščine na dediče. Ti lahko od tedaj dalje pravnoveljavno razpolagajo s to imovino, kakor je bilo določeno v prisojilu. Vsled tega je ponovno zapuščinsko postopanje praviloma nemožno in tako Vaša žena ni zavezana izpolniti zahtevkov svojega brata. — Otroci so dolžni vzdrževati svoje roditelje, ko ti niso več sposobni za pridobivanje. Ako ne zadostujejo donosi iz zapuščine — ki je očividno glede na Vaše navedbe posestvo —, potem sta dolžna Vaša žena in Vaš brat še dodajati k temu vzdrževanju. Zahteva pa to lahko le Vaša tašča, ne pa njen sin. V taki pravdi bi se moralo rešiti vprašanje, kdo in v kaki meri je dolžan podpirati Vašo taščo.

Pokojnina železničarjeve vdove (Studenci)

Vprašanje: Pred letom sem se poročila z vpokojenim pleskarskim pomočnikom državne železnice. Ali bom dobila po njegovi smrti pokojnino?

Odgovor: Po čl. 136, točka 4 Pravilnika o delavcih državnih prometnih ustanov vdova po železničarju nima pravice do pokojnine, ako se je poročila s svojim možem, ko je že užival pokojnino in ni potem ponovno stopil v aktivno službo ter delal najmanj 1 leto. Vi torej nimate pravice do pokojnine.

Kmetska zaščita (Črna)

Vprašanje: Moja mati je kmetovalka in zaščitena po uredbi o kmetski zaščiti ter živi z 11-člansko družino na malem zemljišču. Nek upnik toži sedaj mojo mater na plačilo celotnega ostanka dolga. Prvi obrok je plačala mati že leta 1938, drugega pa decembra 1940. Upnik jo toži na celotno plačilo, češ, da bi morala do 1. novembra 1940 plačati dva obroka, do česar pa menda ni upravičen, ker je šele 1. marca preteklega leta predložil obračun. Pa tudi, ako bi res zapadel še en obrok, mislim, da se v sedanjih težkih časih ne more tožiti na plačilo celega ostanka. Kako se naj brani moja mati proti tožbi?

Odgovor: Leta 1937 je izdalo ministrstvo avtentično tolmačenje, da kmet ni dolžan plačati anuitete po uredbi prej, kot se izvrši zamena dolžniških listin z novimi obveznicami. Po izvršeni zameni listin je dolžnik po čl. 41 Pravilnika o izvrševanju uredbe dolžan plačati vse zaostale dospele obroke. V kolikor torej Vaša mati obveznosti glede na to tolmačenje ni izpolnila, je upravičen upnik zahtevati praviloma plačilo celotnega ostanka dolga, seveda le v višini, na katero je bil dolg znižan. Po čl. 48 Uredbe o zaščiti ima upnik to pravico ne glede na imovinski položaj, razen v kolikor je bil kmet-dolžnik prizadet vsled elementarnih nezgod, to je na primer vsled toče ali povodnji, zaradi katerih je bil oproščen plačila davkov. Samo današnje težke gospodarske prilike niso razlog, radi katerih bi upnik ne smel tožiti na plačilo celotnega še ne plačanega znižanega dolga. Po čl. 41 Pravilnika mora upnik dolžnika pred tožbo pismeno opomniti na plačilo zaostalega obroka in mu določiti rok 15 dni za to plačilo. V kolikor upnik tega še ni storil, je njegova tožba preuranjena in lahko Vaša mati na sodišču to prigovarja.

Delovni čas v mesarskem podjetju (Maribor)

Vprašanje: V mesarskem in klobasičarskem podjetju je zaposlenih več pomočnikov in dva vajenca. Ko pridejo pomočniki zjutraj ob 7. uri na delo, pride čez kako uro delodajalec in pravi, da ni dela ter pošlje pomočnike domov, seve brez plačila, a vajenca morata opravljati do večera težaška dela. Drugič zopet zaposluje podjetnik pomočnike le po par ur, potem morajo čakati par ur na kosilo in zopet za to čakanje ne dobijo nobenega plačila. Ob sobotah je treba zopet par ur čakati na izplačilo. Tako ne pridejo pomočniki tedensko niti do zakonito predpisanega delovnika. Dela se na strojih. Ali je podjetje upravičeno na ta način zaposlovati delavstvo?

Odgovor: Če bi se pomočniki skupno pogodili s podjetjem, da bodo delali v skrčenem delovnem času za to, da ne bi bilo treba uslužbencev reducirati, potem bi bil tak dogovor veljaven in ne bi mogli pomočniki za manjkajoče ure do zakonitega delovnika ničesar zahtevati. Ako pa dela podjetje to na lastno pest, kakor mu pač zmanjka dela in potem pomočniki nikoli ne vedo, koliko časa bodo zaposleni, je to protizakonito postopanje in bi moralo podjetje plačati vsakemu uslužbencu vsaj toliko, kakor če bi delal dnevno 10 ur. Ker v vašem podjetju ni vsaj 15 uslužbencev povprečno, velja kot zakoniti delovni čas 10 ur dnevno, ali 60 ur tedensko. Zaposlitev vajencev je protizakonita. Vajenci morajo biti tako zaposleni, da se bodo lahko kaj naučili. Če opravljajo le težaška dela, ko ni v delavnici ne pomočnikov in ne mojstra, se ne morejo ničesar naučiti in je takšno izrabljanje vajencev celo kaznjivo. Prijavite delodajalca obrtnemu oddelku sreskega načelstva ter Inspekciji dela. Zapisujte si ves ta vaš »počitek« in si dajte potrditi te zapiske po pričah. Ko boste odpuščeni, ali boste sami našli boljšo službo, lahko zaslužek za to izstavljanje od dela za tri leta nazaj iztožite z obrestmi vred.

POZOR!

Vsakovrstne rabljene stroje, orodje ter železne, litinske in druge kovinske predmete, cunje, papir, gumij in steklovino kupuje po najvišjih dnevnih cenah tvrdka

JUSTIN GUSTINČIČ

MARIBOR, Kneza Koclja ulica št. 14, telefon 21-30, ter podružnica vogal Ptujske in Tržaške ceste, telefon 24-94

Preselitveno naznanilo!

Cenjenemu občinstvu naznanjam, da sem preselil svojo

dalmatinsko gostilno

v Mariboru iz Taborske na

na Frankopanovo ul. 55

Točil bom prvovrstna dalmatinska vina. Za obilen obisk se priporoča **Nikola Skelin**

Zvočni kino Pobrežje

15. in 16. februarja

Nismo vsi angeli

Smeh! Heinz Rühmann Smeh!

Izdaja in urejuje Adolf Jelen v Mariboru. — Tiska Ljudska tiskarna d. d. v Mariboru, predstavnik V. Eržen v Mariboru.